

Proti rozsudku podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie matka maloletého, ktorá sa domáhala zmeny napadnutého rozsudku a zamietnutia návrhu. Žiadala, aby jej bola daná možnosť dokázať, že sa vie o maloletého postarať. Prejavila záujem mať maloletého u seba. Poukazovala na to, že hoci by chcela za maloletým cestovať, finančné pomery jej to nedovoľujú. Uviedla, že nemá pocit, že by bola labilná a agresívna, nie je ani problémová a konfliktná. Vyslovila názor, že spory má každá rodina, čo je v bežnom živote normálne. Potvrdila, že i napriek tomu, že sa hádali s navrhovateľkou, mohli za to obe. O maloletého sa dokáže postarať, no navrhovateľka jej to nechce umožniť. Poukazovala na to, že navrhovateľka má veľa exekúcií, problémy s bytom (nájom), i rodinné problémy, čo nie je vhodné pre maloletého (nadávky, hádky a iné). Vyjadrila pochybnosť, že výživné bude využité v prospech maloletého, nakoľko navrhovateľka z dôvodu exekúcie môže prísť o byt. V tejto súvislosti vyjadrila obavy o maloletého. V Y. republiky zostala kvôli práci, aby zabezpečila príjem, z ktorého by sa mohla postarať o maloletého, ktorý je pre ňu na prvom mieste. Poukázala na to, že na ubytovní býva pár v malej izbe s deťmi vo veku 6 až 7 rokov. Ďalej dôvodila, že pokiaľ „správcová“ uviedla, že nie je obľúbená, a že je konfliktná, považuje to za jej názor a nie za názor okolia, nebýva v garsónke, ale v byte 2+1, za ktorý z 8.200,- Kč platí 4.100,- Kč a poplatok za škôlku pre maloletého by bol vo výške 1.500,- Kč. Nesúhlasila s určenou výškou výživného. Navrhla, aby jej bola uložená povinnosť platiť výživné na maloletého vo výške 50 Eur. Súdu prvého stupňa vytýkala, že i napriek telefonickému ospravedlneniu z pojednávania z dôvodu ochorenia, pojednával v jej neprítomnosti.

K podanému odvolaniu sa písomne vyjadrili navrhovatelia a otec maloletého, ktorí zhodne uviedli, že nesúhlasia s odvolaním matky maloletého, pretože jej zdôvodnenie sa nezakladá na pravde. Uviedli, že matka sa o maloletého vôbec nezaujíma, ani sa s ním nekontaktuje. Navrhli potvrdenie napadnutého rozsudku.

K podanému odvolaniu sa písomne vyjadril aj opatrovník maloletého, ktorý navrhol rozsudok súdu prvého stupňa ako správny potvrdiť. Uviedol, že starí rodičia sa o mal. E. už dlhodobo starajú, nakoľko ani jeden z rodičov dieťaťa nezabezpečuje osobnú starostlivosť. Maloletý je na prostredie u starých rodičov zvyknutý a má vytvorené podmienky pre svoj zdravý vývin. Matka dieťaťa pracuje a býva v Y. republike. Určenú sumu výživného považuje za primeranú potrebám dieťaťa a možnostiam oboch rodičov.

Krajský súd preskúmal vec v medziach podaného odvolania v zmysle ust. § 212 ods. 2 písm. a) O.s.p. a zistil, že rozsudok okresného súdu je potrebné vo výroku o zverení mal. E. do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľov podľa § 219 ods. 1 O.s.p. ako vecne správny potvrdiť a vo výroku o vyživovacej povinnosti matky podľa § 220 O.s.p. zmeniť. Rozhodol bez nariadenia pojednávania v zmysle ust. § 214 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého netreba nariaďovať pojednávanie odvolacieho súdu. Výrok o vyživovacej povinnosti otca nebol odvolaním napadnutý, a preto nadobudol právoplatnosť.

Podľa článku 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a mal. deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

Podľa článku 3 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnyimi alebo zákonodarnými orgánmi.

Z ust. § 28 ods. 2 Zákona o rodine vyplýva zásada, že výchova mal. dieťaťa je právom aj povinnosťou jeho rodičov. Pre prípad, že okolnosti, ktoré sa vyskytli na strane rodičov, im znemožňujú vychovávať dieťa a zabezpečovať aj jeho starostlivosť, Zákon o rodine v ust. § 44 a nasl. upravuje náhradnú starostlivosť.

Za náhradnú starostlivosť v zmysle ust. § 44 ods. 3 Zákona o rodine sa tak považuje zverenie mal. dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča, ďalej pestúnska starostlivosť a ústavná starostlivosť. Náhradná starostlivosť je inštitút rodinného práva, ktorý nahrádza výkon jednej časti

rodičovských práv a povinností, a to osobnú starostlivosť o dieťa. Charakteristickými znakmi náhradnej starostlivosti je jej nevyhnutnosť, keď ju možno nariadiť len vtedy, ak rodičia osobnú starostlivosť o dieťa nezabezpečujú, alebo nemôžu zabezpečiť, jej dočasnosť, keď štát má pozitívnu povinnosť, ktorá ho nielenže obmedzuje v kladení prekážok pre obnovenie spoločného života detí s rodičmi, ale musí vykonávať aktívne kroky vedúce k tomuto cieľu. Je povinný prijať opatrenia na uľahčenie obnovy rodiny hneď, ako to je možné, pretože možnosť spoločného života znamená pre rodiča a jeho dieťa základný element rodinného práva a prirodzený rodinný vzťah nie je ukončený tým, že dieťa je dané do náhradnej osobnej starostlivosti. Neschopnosť alebo nemožnosť rodiča zabezpečiť osobnú starostlivosť o svoje mal. dieťa môže spočívať v objektívnych alebo subjektívnych dôvodoch na strane rodičov. Môžu byť spôsobené zavineným zanedbávaním starostlivosti alebo aktuálnou nezavinenou neschopnosťou rodičov postarať sa o svoje mal. dieťa. K tomuto dôvodu možno zaradiť aj prípad, ak sa síce rodič chce o svoje dieťa osobne starať, má na to vytvorené aj všetky podmienky, ale vzťah medzi ním a dieťaťom je natoľko narušený, že dieťa jeho starostlivosť odmieta, uprednostňuje starostlivosť inej osoby. V týchto prípadoch by mal súd názor dieťaťa akceptovať a zároveň vytvoriť predpoklady na obnovu vzťahu s rodičmi tak, aby náhradná starostlivosť dostala svojmu dočasnému charakteru.

Súd prvého stupňa v preskúmvanej veci postupoval podľa citovaných zákonných ustanovení a mal. E. zveril v súlade s ust. § 45 ods. 1 Zákona o rodine do náhradnej osobnej starostlivosti jeho starých rodičov po zistení, že to vyžaduje záujem maloletého. Mal za preukázané, že starí rodičia maloletého - navrhovatelia, ktorí budú zabezpečovať náhradnú osobnú starostlivosť, spĺňajú predpoklady vymedzené Zákonom o rodine v ust. § 45 ods. 1, teda sú spôsobilí na právne úkony, majú aj ďalšie osobné predpoklady pre zabezpečovanie starostlivosti a výchovy dieťaťa, najmä zdravotné, osobnostné, morálne, žijú v domácnosti usporiadaným spôsobom života, ich vzťah k maloletému a skúsenosť s výchovu detí dávajú záruky, pretože náhradná osobná starostlivosť bude vykonávaná v prospech maloletého.

V preskúmvanej veci súd prvého stupňa pri rozhodovaní o zverení mal. E. do náhradnej osobnej starostlivosti starým rodičom vychádzal zo skutočnosti, že maloletý sa v starostlivosti starých rodičov - navrhovateľov nachádza už dlhšiu dobu, od času, keď rodičia odišli pracovať do Y. republiky, podľa navrhovateľov mal maloletý v tom čase 1 rok. Zo šetrenia pomerov Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny O. vyplýva, že maloletý v čase šetrenia v rodine starých rodičov bol veselý, primerane oblečený, po byte sa pohyboval smelo, bolo vidieť, že je na starých rodičov a na prostredie zvyknutý. Z obsahu spisu vyplýva, že matka sa naposledy s maloletým osobne stretla v mesiaci august 2012. Aj keď prezentuje svoj záujem o maloletého, o čom nemal odvolací súd dôvod pochybovať, je nepochybné, že v súčasnej dobe pre starostlivosť o maloletého matka nemá vytvorené vhodné podmienky, zvlášť, keď by sa jednalo o tak výraznú zmenu prostredia, keď by maloletý odišiel z prostredia, ktoré mu je dôverne známe, do prostredia úplne neznámeho, a to s matkou, ktorú nevidel viac ako rok. Matka nemá v Y. republike zatiaľ vytvorené pevné zázemie, ktoré by bolo zárukou pre zdravý vývoj dieťaťa, nemá vytvorené bytové podmienky, nakoľko podľa správy zo šetrenia pomerov Mestského úradu P. v ubytovni, v ktorej matka žije, nové pravidlá neumožňujú ubytovávať rodičov s deťmi do 15 rokov. Matka pracuje v 3-zmennej prevádzke a aj napriek tomu, že na pojednávaní pred súdom prvého stupňa dňa 12.02.2013 jej bolo uložené predložiť súdu potvrdenie o možnosti pracovať v jednozmennej prevádzke, nakoľko uviedla, že zamestnávateľ jej takúto možnosť prisľúbil, nepredložila súdu v tomto smere žiaden relevantný dôkaz. Uložené jej bolo predložiť aj potvrdenie o nájme a o možnosti umiestnenia dieťaťa v škôlke. Neurobila tak ani do rozhodnutia odvolacieho súdu, okrem predloženia prihlášky do materskej školy. Matka si plní vyživovaciu povinnosť k maloletému, aj keď nie pravidelne, maloletému posielala poštou darčeky. Je však potrebné, aby matka popracovala na obnovení jej vzťahu ako matky s maloletým, k čomu sú povinní byť nápomocní aj navrhovatelia, ktorým sa maloletý zveruje do náhradnej osobnej starostlivosti, a ktorí nemôžu plnohodnotne nahradiť maloletému jeho rodičov. Musia si byť vedomí toho, že náhradná osobná starostlivosť je len dočasného charakteru počas doby, keď rodičia z objektívnych, či subjektívnych dôvodov sami nemôžu zabezpečovať osobnú starostlivosť o svoje mal. dieťa a je len na rodičoch, ako dlho bude takýto stav pretrvávajúť. Pokiaľ teda matka má skutočný záujem o mal. E., je potrebné, aby svoj záujem prejavila aktívnym prístupom k vytvoreniu vhodných podmienok pre svoju starostlivosť o maloletého, ale aj vo vytvorení si vzťahov s maloletým, aby prípadnú zmenu výchovného prostredia, v ktorom je maloletý v súčasnej dobe spokojný, znášal čo možno najlepšie, aby jeho premiestnenie k biologickej matke do neznámeho prostredia nemalo nepriaznivé následky na jeho zdraví, psychickom vývine. Je potrebné, aby matka okrem iného mala vytvorené osobné, morálne

aj materiálne podmienky, nakoľko prvoradým hľadiskom pre rozhodnutie súdu v danej veci je záujem maloletého dieťaťa. Za súčasnej situácie je v záujme maloletého, aby bol zverený do náhradnej osobnej starostlivosti starých rodičov, u ktorých sa aj fakticky už dlhšiu dobu nachádza.

Z uvedených dôvodov bolo rozhodnutie súdu prvého stupňa vo výroku o zverení maloletého do náhradnej osobnej starostlivosti podľa § 219 ods. 1 O.s.p. ako vecne správne potvrdené.

Uspokojovanie základných potrieb dieťaťa, ale aj iných potrieb nevyhnutných pre jeho telesný a duševný rozvoj si vyžaduje náklady, ktoré má predovšetkým pokryť výživné od rodičov. Výživné má byť také, aby z neho mohli byť uhrádzané potreby dieťaťa súvisiace s jeho zdravotným stavom, výchovou, záujmami a vzdelávaním. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni svojich rodičov. Miera uspokojovania potrieb dieťaťa je limitovaná schopnosťami, možnosťami a majetkovými pomermi jeho rodičov.

V danom prípade okresný súd rozhodoval o určení výživného na maloleté dieťa, pričom postupoval podľa § 75 ods. 1 Zákona o rodine. Podľa tohto ustanovenia súd pri určení výživného prihliadne na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie.

Pri rozhodovaní o výživnom súd vychádza zo zásad pre určenie výživného stanovených v § 62 Zákona o rodine. Predovšetkým platí, že povinnosť vyživovať dieťa patrí medzi základné povinnosti rodičov. Pri určení jej rozsahu sa vychádza zo schopností, možností a majetkových pomerov každého rodiča a prihliada sa aj na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Výživné má pritom prednosť pred inými výdavkami rodiča a súd neberie do úvahy pri skúmaní možností a schopností, ako aj majetkových pomerov povinného rodiča výdavky, ktoré nie je nevyhnutné vynaložiť.

Z obsahu spisu odvolací súd zistil, že vzhľadom na výsledky vykonaného dokazovania súd prvého stupňa nesprávne stanovil výšku výživného zo strany matky na maloletého.

Pri rozhodovaní o výživnom na maloleté dieťa je potrebné prihliadať na odôvodnené potreby maloletého dieťaťa a je potrebné prihliadnuť aj na možnosti osoby povinnej, t. j. v danom prípade matky z toho aspektu, či jej osobné, zárobkové a majetkové pomery dovoľujú platiť výživné v takej výške, ktorá by bola úmerná potrebám maloletého dieťaťa. Je nepochybné, že matka maloletého je zamestnaná v Y. republike a jej mzda predstavuje 8.200,- Kč mesačne, za ubytovanie platí 4.100,- Kč mesačne, navrhovateľom prispieva na výživu maloletého, aj keď nie pravidelne, maloletému poštou posiela darčeky. Maloletý je v predškolskom veku, má X rokov, je zdravý. Pri zvážení všetkých skutočností ohľadne pomerov matky mal odvolací súd za to, že je v možnostiach a schopnostiach matky platiť výživné na maloletého sumou 60 Eur mesačne. Akceptujúc potreby mal. E., ktorý má štandardné životné potreby a zohľadniac vyživovaciu povinnosť otca vo výške 100 Eur mesačne, výživné zo strany rodičov spolu vo výške 160 Eur mesačne postačí na krytie potrieb mal. E..

S poukazom na tieto skutočnosti odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti vo výroku o určení vyživovacej povinnosti matky na mal. E. podľa § 220 O.s.p. zmenil.

V preskúmvanej veci sa odvolací súd zameril aj na vadu tvrdenú matkou maloletého, ktorá podľa nej mala spočívať v tom, že súd prvého stupňa vo veci pojednával v jej neprítomnosti. Podľa odvolacieho súdu je táto námietka neopodstatnená.

Možnosť vec prejednať v neprítomnosti účastníka treba posudzovať vždy s ohľadom na všetky okolnosti daného prípadu, pričom treba mať na zreteli, že zúčastniť sa pojednávania právnej veci pred súdom je nezadateľným právom účastníka konania, a to v každom štádiu postupného procesu, pokiaľ zákon neustanovuje inak, a ak na tomto práve účastník trvá. Zákon bližšie nešpecifikuje, čo treba považovať za dôležitý dôvod, danosť ktorého bráni súdu prejednať vec v neprítomnosti účastníka. Za takýto dôležitý dôvod treba podľa odvolacieho súdu považovať aj náhle akútne ochorenie, vyžadujúce lekárske ošetrovanie, prípadne práceneschopnosť, pre ktoré sa nemôže účastník zúčastniť na pojednávaní. Avšak v danom prípade z obsahu spisu nepochybne vyplýva, že matka sa dňa 29.04.2013 telefonicky ospravedlnila z pojednávania, ktorého termín bol stanovený na deň 03.05.2013 z dôvodu, že je toho času PN. Bola poučená o tom, že má zaslať súdu doklad o práceneschopnosti telefaxom a následne aj poštou. Odvolací súd po preskúmaní spisu zistil, že doklad o svojej práceneschopnosti súdu prvého stupňa nepredložila a tento doklad nepredložila ani do rozhodnutia odvolacieho súdu. Za týchto okolností podľa odvolacieho súdu ide o prípad, kedy boli splnené podmienky na prejednanie veci v neprítomnosti matky maloletého a nedošlo tak k odňatiu možnosti konať pred súdom.

Rozhodnutie bolo senátom prijaté jednohlasne.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.